

SESSION ORDINAIRE 2022-2023

14 DÉCEMBRE 2022

**PARLEMENT DE LA RÉGION
DE BRUXELLES-CAPITALE**

**ASSEMBLÉE RÉUNIE DE LA
COMMISSION COMMUNAUTAIRE
COMMUNE**

**PROPOSITION DE MODIFICATION DU
RÈGLEMENT**

**relative à la procédure de validation des
opérations électorales**

RAPPORT
fait au nom de la commission
spéciale du Règlement

par M. Fouad AHIDAR (N)

Ont participé aux travaux de la commission :

Membres effectifs : MM. Rachid Madrane, Guy Vanhengel, Hicham Talhi, Vincent De Wolf, Marc Loewenstein, Youssef Handichi, Mmes Isabelle Emmery, Zoé Genot, Anne-Charlotte d'Ursel, MM. Gilles Verstraeten, Marc-Jean Ghysels, Mme Joëlle Maison, M. Juan Benjumea Moreno, Mmes Hilde Sabbe, Lotte Stoops, MM. Ridouane Chahid, John Pitseys, David Leisterh, Emmanuel De Bock, Mmes Françoise De Smedt, Céline Fremault, M. Arnaud Verstraete, Mme Cieltje Van Achter, MM. Fouad Ahidar, Pepijn Kennis, Jan Busselen.

Voir :

Document du Parlement :

A-610/1 – 2022/2023 : Proposition de modification du Règlement.

GEWONE ZITTING 2022-2023

14 DECEMBER 2022

**BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT**

**VERENIGDE VERGADERING
VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE**

**VOORSTEL TOT WIJZIGING VAN HET
REGLEMENT**

**met betrekking tot de procedure van de
geldigverklaring van de kiesverrichtingen**

VERSLAG
uitgebracht namens de Bijzondere commissie
voor het Reglement

door de heer Fouad AHIDAR (N)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : De heren Rachid Madrane, Guy Vanhengel, Hicham Talhi, Vincent De Wolf, Marc Loewenstein, Youssef Handichi, mevr. Isabelle Emmery, mevr. Zoé Genot, mevr. Anne-Charlotte d'Ursel, de heren Gilles Verstraeten, Marc-Jean Ghysels, mevr. Joëlle Maison, de heer Juan Benjumea Moreno, mevr. Hilde Sabbe, mevr. Lotte Stoops, de heren Ridouane Chahid, John Pitseys, David Leisterh, Emmanuel De Bock, mevr. Françoise De Smedt, mevr. Céline Fremault, de heer Arnaud Verstraete, mevr. Cieltje Van Achter, de heren Fouad Ahidar, Pepijn Kennis, Jan Busselen.

Zie :

Stuk van het Parlement :

A-610/1 – 2022/2023 : Voorstel tot wijziging van het Reglement.

I. Exposé introductif de M. Rachid Madrane, Président

Le Président rappelle que la Belgique est tenue de revoir son régime de validation des opérations électorales à la suite de l'arrêt Mugemangango du 10 juillet 2020 et de sa condamnation par la Cour européenne des droits de l'homme. Une réforme complète du régime constitutionnel et légal en vigueur ne pourra toutefois intervenir qu'à l'issue des élections de 2024, vu la nécessité de modifier l'article 48 de la Constitution ainsi que les lois spéciales du 8 août 1980, du 12 janvier 1989 et la loi du 31 décembre 1983 pour la Communauté germanophone.

Il est dès lors proposé de modifier le règlement d'assemblée en vue de renforcer les garanties de procédure offertes aux réclamants. Les différentes assemblées ont constitué un groupe de travail à cette fin.

L'article 1er, tel que proposé, est inspiré de la réforme du règlement adoptée en 2018 par le Parlement wallon. Il prévoit l'obligation, pour la commission de validation des opérations électorales, d'entendre les réclamants et de motiver sa proposition de décision, en analysant au besoin les effets d'une distribution différente des voix sur la dévolution des sièges. Ladite commission peut demander à recevoir des pièces, à entendre des témoins ou des experts, et imposer un éventuel recomptage des bulletins.

Si aucune majorité ne se dégage en séance plénière, la commission de validation des opérations électorales est à nouveau saisie du dossier et permet aux réclamants de s'exprimer une nouvelle fois, dans un délai raisonnable. Elle formule sa nouvelle proposition sans délai et la transmet au Parlement, qui statue séance tenante.

L'article 2, tel que proposé, prévoit un délai suspensif des travaux du Parlement d'une durée de deux jours ouvrables à l'issue des décisions concernant les réclamations, notifiées par courrier recommandé aux réclamants. Ceux-ci peuvent adresser une demande motivée en vue d'organiser une seconde lecture de leur réclamation. Dans ce cas, une nouvelle commission de validation des opérations électorales, composée d'autres membres que ceux ayant participé à la première lecture de la réclamation, est appelée à statuer. Il s'agit de mettre en place une procédure d'appel de la décision initiale du Parlement.

L'article 3, tel que proposé, vise à supprimer de l'article 33 du règlement, qui énonce les cas de réunions à huis clos, la référence aux articles 7 et 8, à savoir notamment les travaux de la commission de validation des opérations électorales, à l'exception du délibéré.

I. Inleidende uiteenzetting van de heer Rachid Madrane, Voorzitter

De voorzitter herinnert eraan dat België als land verplicht is het stelsel van de geldigverklaring van de kiesverrichtingen te wijzigen, naar aanleiding van het arrest Mugemangango van 10 juli 2020 en de veroordeling van België door het Europees Hof van de Rechten van de Mens (EHRM). Een volledige hervorming van de geldende grondwettelijke en wettelijke regeling kan echter pas na de verkiezingen van 2024 plaatsvinden, gezien de noodzaak artikel 48 van de Grondwet en de bijzondere wetten van 8 augustus 1980, 12 januari 1989 en de wet van 31 december 1983 voor de Duitstalige Gemeenschap te wijzigen.

Bijgevolg wordt voorgesteld het reglement van het parlement te wijzigen om de procedurele garanties voor klagers uit te breiden. Daartoe hebben de verschillende parlementen een werkgroep ingesteld.

Artikel 1, als voorgesteld, is ingegeven door de in 2018 door het Waals Parlement aangenomen hervorming van het reglement. Het voorziet in de verplichting voor de commissie voor de geldigverklaring van de kiesverrichtingen om de klagers te horen en haar voorstel van beslissing te motiveren, eventueel door middel van een analyse van de gevolgen van een andere verdeling van de stemmen voor de zetelverdeling. De genoemde commissie kan vragen stukken te laten verstrekken, getuigen of deskundigen te horen en kan een hertelling van de stembiljetten opleggen.

Indien in de plenaire vergadering geen meerderheid wordt bereikt, wordt de zaak opnieuw voorgelegd aan de commissie voor de geldigverklaring van de kiesverrichtingen, die de klagers de mogelijkheid biedt om zich binnen een redelijke termijn opnieuw uit te spreken. De commissie formuleert haar nieuw voorstel onverwijld en legt het voor aan het Parlement, dat zich er onmiddellijk over uitspreekt.

Artikel 2, zoals voorgesteld, voorziet in een schorsing van de werkzaamheden van het Parlement met twee werkdagen na het nemen van de beslissingen over de klachten, die per aangetekende zending aan de klagers worden meegeleid. De klagers kunnen een met redenen omkleed verzoek tot tweede lezing van hun klacht indienen. In dit geval moet een nieuwe commissie voor de geldigverklaring van de kiesverrichtingen, bestaande uit andere leden dan die welke aan de eerste lezing van de klacht hebben deelgenomen, uitspraak doen. Het gaat erom een beroepsprocedure tegen de oorspronkelijke beslissing van het Parlement in te stellen.

Artikel 3, zoals voorgesteld, strekt ertoe de verwijzing naar de artikelen 7 en 8, met name de werkzaamheden van de commissie voor de geldigverklaring van de kiesverrichtingen, met uitzondering van de beraadslaging, te schrappen uit artikel 33, waarin de gevallen van vergaderingen met gesloten deuren worden beschreven.

II. Discussion générale

M. Vincent De Wolf demande si le tirage au sort en vue de composer la commission de validation des opérations électorales vise bien tous les membres du Parlement. Il estime que la procédure actuelle n'aboutit en fin de compte qu'à la validation des décisions prises par la majorité.

Le Président confirme que le tirage au sort vise tous les membres du Parlement. Il faut toutefois veiller à ce que la commission soit composée d'au moins un membre de chaque groupe linguistique (article 7.3 tel que proposé). Si le tirage au sort désigne 7 membres francophones, le dernier membre francophone tiré au sort sera donc écarté et remplacé par un membre néerlandophone.

M. Hicham Talhi s'interroge sur les possibles conséquences d'une réclamation. Si des arguments solides relatifs à des irrégularités dans l'élection sont soulevés, une nouvelle élection pourrait-elle être organisée ?

Le Président le confirme et renvoie à l'article 22, § 1er, de la loi spéciale du 12 janvier 1989, qui prévoit que si l'élection est invalidée par le Parlement, « toutes les formalités doivent être recommencées, y compris la présentation des candidats ». Par ailleurs, avant d'en arriver éventuellement à pareille décision, un recomptage des voix peut avoir lieu. Une seconde lecture de la réclamation au sein d'une commission autrement composée est aussi possible dans un délai de deux jours ouvrables, comme le prévoit le nouvel article 7/1 du règlement.

M. Marc-Jean Ghyssels souligne que les membres de la commission de validation des opérations électorales, tirés au sort, sont à la fois juges et parties. Dans quel délai les réclamations doivent-elles être traitées ? Et que se passe-t-il si le réclamant n'est pas présent en commission ?

Le Président renvoie à l'article 22, § 2, de la même loi spéciale : toute réclamation contre une élection doit être remise dans les dix jours du procès-verbal d'élection, et en tout cas avant la vérification des pouvoirs, au greffier du Parlement qui est tenu d'en donner récépissé.

La commission de validation des opérations électorales est tenue d'examiner les plaintes indépendamment du fait que les réclamants soient présents ou non.

M. Emmanuel De Bock estime que les personnes visées par les réclamations ne doivent pas être autorisées à faire partie de la commission. Il devrait en être de même pour les derniers membres élus d'une liste.

Mme Cieltje Van Achter conteste cette affirmation.

Le Président rappelle que la validation des opérations électorales vise le résultat de l'élection régionale dans son ensemble, et non la validation des pouvoirs de chaque élu séparément, qui intervient seulement dans un second temps. Une telle réclamation ne vise donc pas une personne en particulier. Il insiste sur le fait qu'il s'agit d'une solution transitoire visant à offrir de meilleurs moyens de défense aux réclamants, en attendant la réforme des dispositions

II. Algemene besprekking

De heer Vincent De Wolf vraagt of de loting met het oog op de samenstelling van de commissie voor de geldigverklaring van de kiesverrichtingen betrekking heeft op alle parlementsleden. Volgens hem leidt de huidige procedure uiteindelijk alleen tot de bekraftiging van door de meerderheid genomen beslissingen.

De voorzitter bevestigt dat de loting betrekking heeft op alle parlementsleden. Er moet echter voor worden gezorgd dat de commissie uit ten minste een lid van elke taalgroep bestaat (artikel 7, 3, zoals voorgesteld). Indien bij de loting 7 Franstalige leden worden aangeduid, wordt het laatst gelote Franstalige lid dus derde geschoven en vervangen door een Nederlandstalig lid.

De heer Hicham Talhi vraagt zich af wat de mogelijke gevolgen van een klacht zijn. Als sterke argumenten over onregelmatigheden bij de verkiezing worden aangevoerd, kan dan een nieuwe verkiezing worden gehouden?

De voorzitter bevestigt dat en verwijst naar artikel 22, § 1, van de bijzondere wet van 12 januari 1989, waarin bepaald is dat in geval van nietigverklaring van de verkiezing door het Parlement, “alle formaliteiten overgedaan moeten worden, ook de voordracht van de kandidaten”. Bovendien kan een hertelling plaatsvinden alvorens een dergelijke beslissing eventueel wordt genomen. Ook is een tweede lezing van de klacht in een anders samengestelde commissie mogelijk binnen twee werkdagen, zoals bepaald in het nieuwe artikel 7/1 van het reglement.

De heer Marc-Jean Ghyssels benadrukt dat de bij loting aangeduide leden van de commissie voor de geldigverklaring van de kiesverrichtingen zowel rechter als partij zijn. Binnen welke termijn moeten de klachten worden behandeld? En wat gebeurt er als de klager niet aanwezig is in de commissie?

De voorzitter verwijst naar artikel 22, § 2, van dezelfde bijzondere wet: elke klacht tegen een verkiezing moet binnen tien dagen na het opmaken van het proces-verbaal, en in ieder geval voor het onderzoek van de geloofsbriefen, worden overhandigd aan de griffier van het Parlement, die verplicht is een ontvangstbewijs af te geven.

De commissie voor de geldigverklaring van de kiesverrichtingen is verplicht de klachten te onderzoeken, ongeacht of de klagers aanwezig zijn of niet.

De heer Emmanuel De Bock is van mening dat de personen waarop de klachten betrekking hebben geen deel mogen uitmaken van de commissie. Dat zou ook moeten gelden voor de laatste verkozen leden van een lijst.

Mevrouw Cieltje Van Achter is het daar niet mee eens.

De voorzitter herinnert eraan dat de geldigverklaring van de kiesverrichtingen betrekking heeft op het resultaat van de gewestverkiezingen als geheel, en niet op de geldigverklaring van de bevoegdheden van elke verkozene afzonderlijk, die pas in een later stadium plaatsvindt. Een dergelijke klacht is dus niet tegen een bepaalde persoon gericht. Hij benadrukt dat dit een overgangsoplossing is om de klagers betere verdedigingsmiddelen te bieden, in afwachting van de hervorming van de

constitutionnelles et légales.

Mme Françoise De Smedt relève que la réforme du règlement du Parlement wallon est intervenue avant l'arrêt Mugemangango. Reste-t-elle valable ? Pourquoi est-il prévu de confier ultérieurement ce type de contentieux à la Cour constitutionnelle ?

Le Président répète que la réforme du règlement d'assemblée constitue une solution provisoire. Le règlement du Parlement wallon a été modifié en 2018 afin de répondre aux problèmes qui s'étaient posés lors de la validation de l'élection régionale du 25 mai 2014.

La décision de déferer à l'avenir ce type de réclamations à la Cour constitutionnelle résulte d'une décision de la Conférence des présidents d'assemblée. Les différents parlements, ainsi que le SPF Intérieur en charge de l'organisation des élections, ont participé à un groupe de travail et négocié les modalités d'une réforme du régime actuel.

M. Hicham Talhi salue cette nouvelle étape en vue de réformer le système actuel de validation des opérations électORALES, qui selon lui manque totalement de sérieux. Que se passe-t-il s'il s'avère que le Code électoral n'est pas respecté, sachant que tous les parlementaires sont partie prenante à l'élection ?

Le Président explique que le président du bureau régional veille au bon déroulement des élections et en confirme les résultats. Le greffier du Parlement se voit ensuite confier la responsabilité de convoquer le nouveau parlement et de traiter les réclamations, préalablement à la prestation de serment des députés proclamés élus.

III. Discussion des articles et votes

Les articles ne suscitent pas de commentaires particuliers.

Articles 1er à 3

Les articles 1er à 3 sont adoptés par 23 voix et 3 abstentions.

IV. Vote sur l'ensemble de la proposition de modification du règlement

La proposition de modification du règlement dans son ensemble est adoptée par 23 voix et 3 abstentions.

- *Confiance est faite au rapporteur pour la rédaction du rapport.*

Le Rapporteur,

Fouad AHIDAR

Le Président,

Rachid MADRANE

grondwettelijke en wettelijke bepalingen.

Mevrouw Françoise De Smedt merkt op dat de hervorming van het reglement van het Waals Parlement heeft plaatsgevonden vóór het arrest Mugemangango. Blijft ze geldig? Waarom wordt gepland dergelijke geschillen later aan het Grondwettelijk Hof toe te vertrouwen?

De voorzitter herhaalt dat de hervorming van het reglement van het parlement een voorlopige oplossing is. Het reglement van het Waals Parlement werd in 2018 gewijzigd om de problemen aan te pakken die waren gerezen bij de bekragting van de gewestverkiezingen van 25 mei 2014.

De beslissing om dergelijke klachten in de toekomst voor te leggen aan het Grondwettelijk Hof vloeit voort uit een beslissing van de conferentie van parlementsvoorzitters. De verschillende parlementen en de FOD Binnenlandse Zaken, belast met de organisatie van de verkiezingen, hebben deelgenomen aan een werkgroep en onderhandeld over de nadere regels voor een hervorming van het huidige systeem.

De heer Hicham Talhi is ingenomen met deze nieuwe stap naar een hervorming van het huidige systeem van geldigverklaring van de kiesverrichtingen, dat naar zijn mening helemaal niet voldoet. Wat gebeurt er als blijkt dat het Kieswetboek niet wordt nageleefd, wetende dat alle parlementsleden betrokken zijn bij de verkiezing?

De voorzitter legt uit dat de voorzitter van het gewestelijke bureau erop toeziet dat de verkiezingen correct verlopen en de resultaten ervan bevestigt. De griffier van het Parlement heeft dan tot taak het nieuwe Parlement bijeen te roepen en de klachten te behandelen alvorens de verkozen volksvertegenwoordigers de eed afleggen.

III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

De artikelen lokken geen bijzondere commentaar uit.

Artikel 1 tot 3

De artikelen 1 tot 3 worden aangenomen met 23 stemmen bij 3 onthoudingen.

IV. Stemming over het voorstel tot wijziging van het reglement in zijn geheel

Het voorstel tot wijziging van het reglement wordt in zijn geheel aangenomen met 23 stemmen bij 3 onthoudingen.

- *Vertrouwen wordt geschenken aan de rapporteur voor het opstellen van het verslag.*

De Rapporteur,

Fouad AHIDAR

De Voorzitter,

Rachid MADRANE